

Savet za štampu
Komisija za žalbe Saveta za štampu

Kraljice Natalije 28, Beograd

03.11.2023.

Predmet: Odgovor na Žalbu Katarine Tomašević pomoćnice Ministra informisanja i informacionog društva

Poštovani,

Dana 27.10.2023. godine N1 je primila elektronsku poruku generalne sekretarke Saveta za štampu, gospođe Gordane Novaković kojim smo obavešteni da je Katarina Tomašević, Pomoćnik ministra za informisanje i informaciono društvo (u daljem tekstu: Podnosilac žalbe) podnela žalbu Komisiji Saveta za štampu zbog navodne povrede Kodeksa novinara Srbija, od strane „medija u vlasništvu Junajted grupe“) te ovim putem, u skladu članom 7 Poslovnika o radu Komisije za žalbe (u daljem tekstu: Poslovnik), blagovremeno podnosi ovaj odgovor.

1. Žalba ne ispunjava formalne uslove da bi se po njoj postupalo u smislu čl. 2-5 Poslovnika

Pre svega, želimo da istaknemo da žalba ne zadovoljava formalne uslove da bi se po njoj postupalo u smislu čl. 2-5 Poslovnika.

Član 3 Poslovnika, između ostalog navodi da:

- **Žalba mora da se odnosi na konkretne sadržaje koji su objavljeni u medijima**, dok Podnosilac žalbe ne specificira **ni medij na koji se žali ni sadržaje koje smatra suprotnim Kodeksu**, budući da prigovara navodnoj „*orkestriranoj kampanji medija u vlasništvu Junajted grupe*“ koja se navodno vodi protiv rezultata Radne grupe za izradu radne verzije Nacrta zakona o elektronskim medijima;
- **Žalba mora da bude podneta od strane lica oštećenog objavljenim sadržajem ili bilo kog člana Komisije**. Podnosilac žalbe se uopšte ni ne pominje u tekstovima na predmetnim linkovima, niti Radna grupa čiji je član bila, nego se kritikuje način izmena, dodavanja članova zakona nakon što je Radna grupa završila rad na zakonu, i nakon što je okončana javna rasprava. Dakle, čak nije ministarstvo kao organ odgovoran za izradu Nacrta zakona podnelo žalbu, nego gđa Katarina Tomašević lično koja navodno istupa u ime radne grupe. Nejasno je na osnovu kakvog ovlašćenja ona istupa ispred Radne grupe, s obzirom da je radna grupa završila svoj rad, te prestala da postoji, a uz to radnu grupu je činilo 7 članova¹. Ističemo i to

¹ <https://mc.rs/koga-nema-u-radnoj-grupi-koja-pise-izmene-zakona-o-elektronskim-medijima-logicko-novinarskih-udruzenja/za-medije/detaljno/3308>

da su neki od članova Radne grupe i sami kritikovali postupak ministarstva koji se tiče dodavanja novih odredbi u član 122 Nacrta Zakona o elektronskim medijima nakon javne rasprave i imali stav oko značenja odredbi koje su dodate. Na primer, profesor Veljanovski je 14.10.2023. godine izjavio: „Ako se regulatoru arbitrarno dozvoli da on preseca koja cena će biti određena ukoliko se dva ugovarača ne dogovore, to onda može da bude na nečiju štetu. Sve drugo su pretpostavke, nikakve druge indicije nemam jer ne znam ko je te izmene predložio, ko ih je uneo u zakon i s kakvim ciljem”². Dodatno Podnosilac žalbe ne može ni posredno ni neposredno lično da bude pogođena bilo kojim sadržajem koji se kritički odnosi prema procesu usvajanja određenog propisa koji se usvaja na teritoriji Republike Srbije.

Član 4 Poslovnika propisuje da Generalni sekretar Saveta za štampu ispituje formalnu ispravnost žalbe, a između ostalog i da li ona sadrži elemente propisane članom 3 Poslovnika, i ako ne sadrži sve elemente žalbu odbacuje u skladu sa članom 5 Poslovnika.

Imajući to u vidu, predlažemo da Komisija Saveta za žalbe SZŠ odbaci žalbu u skladu sa članom 5 Poslovnika, a zbog nepostojanja elemenata koji se za žalbu traže po članu 3 istog Poslovnika.

2. Žalba je nejasna pa se po njoj ne može ni u tom smislu postupiti

Žalba je u potpunosti nejasna, nepotpuna i sročena na način da se po njoj ne može postupiti, budući da Podnosilac žalbe:

- ne označava medij na koji se žali - navodi medije „u vlasništvu Junajted grupe“, a ne N1,
- ne označava sadržaje koje ona misli da su u suprotnosti sa Kodeksom - daje 8 linkova ka vestima „objavljenim samo u toku prethodnih nekoliko dana, a koje imaju za cilj vršenje pritiska na radnu grupu“ kojom predsedava, i ukazuje na „navodnu orkestriranu kampanju“, što ukazuje da iste prilaže kao primere a ne konkretne medijske sadržaje na koje se žali;
- polemíše sa Savetom ukazujući da je iznenađujuće da Savet nije našao za shodno da se oglasi, i zaštititi stručnu javnost ali i sve građane, od navodne agresivne manipulacije činjenicama koja dolazi sa medija Junajted grupe (dakle ne N1), pogotovo ističući da je Savet uključen u donošenje nacrta zakona i da i sam zada teze koje građani mogu čuti i pročitati u „ovim medijima“, po njoj jednostavno ne odgovara istini;
- ne navodi konkretne povrede Kodeksa, samo paušalne ocene o navodnoj neistinitosti informacija koje su objavljene, i o navodnoj „kampanji“ protiv zakona, a što potkrepljuje isključivo svojom interpretacijom različitih članova Nacrta zakona i drugih zakona, tražeći od Saveta da radi nešto za šta nije nadležan, odnosno da razmatra uređivačku politiku i zauzima vrednosnu poziciju protiv medija koji se kritički odnose prema načinu na koji je ministarstvo vodilo proces izmene zakona (što je par ekselans tema od javnog interesa koja je zainteresovala stručnu i opštu javnost) i da tumači šta zakoni o elektronskim medijima i elektronskim komunikacijama uređuju, na koji način i šta je navodno bila intencija, i sve to

² <https://n1info.rs/vesti/veljanovski-o-medijskim-zakonima-ostaje-nada-da-ce-oebs-inicirati-razgovor-o-spornim-tackama/>

neprimerenim rečima i uz omalovažavanje rada ovog tela, kojima zapravo evidentno vrši pritisak na Savet za štampu.

Shodno članu 2 i 4 Poslovnika, Komisija za žalbe je nadležna da odlučuje o žalbama koje se podnose povodom konkretnog sadržaja objavljenog u medijima. Ako se ne navodi ni medij ni konkretni sadržaj koji je sporan, ni konkretne odredbe Kodeksa, niti je jasan zahtev, kako je uopšte moguće da Komisija Saveta za štampu odlučuje o povredi Kodeksa. Imajući to u vidu, smatramo da Savet ne može relevantno da razmatra ovaj podnesak koji Podnosilac žalbe samo imenom označava kao žalbu, a zapravo taj uredak predstavlja poziv predstavnika organa javne vlasti Savetu da javno denuncira i ocrni (pojedine) medije koji su izveštavali o ovoj važnoj temi, što ipak nije nešto u čemu bi Savet mogao da učestvuje imajući u vidu njegovu prirodu kao samoregulatornog tela koje odlučuje o povredama Kodeksa. Drugim rečima, to što predstavnici resornog ministarstva ne razumeju prirodu samoregulatornog tela i tretiraju ga kao sredstvo za plasiranje njihovih paušalnih objava, ne bi mogao da bude dovoljan razlog da Komisija Saveta za štampu postupi po ovom podnesku. Zato i iz ovih razloga predlažemo odbacivanje podneska Podnosioca žalbe.

3. U izveštavanju N1 nema povrede etičkih pravila

Opreza radi, ako Komisija saveta za štampu ipak smatra da ovaj podnesak zadovoljava formalne elemente da bi se po njemu postupalo, i ako pođemo od pretpostavke da je Podnosilac žalbe mislila na sadržaje koji su objavljeni u okviru tih linkova, nadalje ćemo detaljno objasniti da je postupanje N1 u svemu i u potpunosti u skladu sa relevantnim propisima i etičkim standardima.

Najpre, na linkovima se zapravo nalaze novinarski tekstovi koji mahom predstavljaju kratke intervju sa različitim sagovornicima ili prenošenje mišljenja koje su različiti sagovornici izneli u okviru emisija na mediju TV N1, ne primarno u okviru portala N1, koji je objavio relevantne izvode iz tih intervjua i stavova. Napominjemo da se u tekstovima na linkovima koje navodi Podnosilac žalbe radilo o kritici člana 122 Nacrta ZEM-a odnosno o dve odredbe koje su u tom članu dodate nakon javne rasprave, te da se član 112 ili ne pominje ili ne razmatra na način kako to manipulativno sugeriše Podnosilac žalbe.

Mišljenja na temu medijskih zakona u prezentovanim linkovima su iznosili redom **Slobodan Cvejić**, koji je ispravno označen kao profesor univerziteta, potpredsednik opozicione stranke „Srce“ i bivši član Saveta REM-a, **Goran Ješić**, član opozicione Demokratske stranke, **Maja Sever**, predsednica Evropske federacije novinara (EFJ), **Judita Popović**, bivša članica Saveta Regulatornog tela za elektronske medije (REM), **Ana Lalić**, Predsednica Nezavisnog društva novinara Vojvodine (NDNV), **Saša Mirković**, član Radne grupe za izradu Nacrta Zakona o javnom informisanju i medijima i predstavnik ANEM-a, **Igor Božić**, direktor produkcije N1, **Zoran Gavrilović**, direktor Biroa za društvena istraživanja (BIRODI), **Igor Avžner**, stručnjak za komunikacije i **Jovan Zečević**, šef pravne službe SBB-a. Citirano je i saopštenje opozicione Demokratske stranke.

Dakle, citirana su mišljenja relevantnih sagovornika: nekadašnjih predstavnika REM-a, predsednice krovne organizacije novinara u Evropi, predstavnice jednog od značajnijih udruženja novinara u Srbiji, člana radne grupe za izradu Nacrta zakona o javnom informisanju i predstavnika jedne od

najznačajnijih asocijacija elektronskih medija, predstavnik NVO koji sprovodi istraživanja medija, kao i predstavnici nezavisnih medija i operatora koji su zbog predloženih zakonskih rešenja potencijalno mogli da budu afektirani tim odredbama. Dakle, intervjuisani su relevantni i stručni akteri, njihova mišljenja su prenošena verodostojno, ta mišljenja su se zasnivala na adekvatnim činjenicama u interesu javnosti da zna da su sporne odredbe člana 122 Nacrta zakona izmenjene nakon javne rasprave, da nije bilo jasno po čijem predlogu iz javne rasprave su te odredbe dodate, šta je obrazloženje i cilj tih odredbi, i zašto dodavanje tih odredbi prati tolika netransparentnost.

Medijski zakoni i način usvajanja tih zakona, naročito ako ti zakoni značajno afektiraju i operatore i medije svakako predstavljaju nesumnjivu tema od javnog interesa, o kojoj stručna ali i opšta javnost mora da bude informisana, a to je i pravo i obaveza medija. Konkretno imajući u vidu poznate probleme vezane za slobodu medija u Srbiji (više detalja u nastavku), te da je proces izmene zakona započeo u januaru, da je rad radne grupe trajao manje od 6 meseci, te da su navedeni proces pratili veliki broj zainteresovanih aktera (uključujući veoma aktivne javne rasprave), opravdano se postavlja pitanje transparentnosti i legitimnosti procesa prema kome u roku od nedelju dana od javne rasprave, neposredno pred izbore (što niti u jednom demokratskom društvu ne predstavlja dobru praksu), se iznenada finalizuju zakonska rešenja iz oblasti medija, te važne odredbe menjaju u netransparentnom postupku. Pomenućemo i to da je 44 zainteresovanih lica podnelo oko 300 komentara na Nacrt zakona³.

U ovom slučaju javnost je izveštavana kroz konsultovanje velikog broja relevantnih aktera koji su dali stav o ovoj temi. Mimo već pomenutih, o temi su se na sličan način preko medija N1 izjašnjavali i drugi relevantni sagovornici recimo profesorka prava u penziji Vesna Rakić Vodinelić, Željko Bodrožić, predsednik Nezavisnog udruženja novinara Srbije (NUNS), član Radne grupe za izradu Nacrta Zakona o elektronskim medijima i profesor u penziji Rade Veljanovski (što dodatno potvrđuje i tezu da podnosilac nije ovlašćen da istupa u ime radne grupe), direktor Nedeljnika Vreme Stevan Ristić, profesorka FPN Snježana Milivojević, novinar Nedim Sejdinović, direktorka Fondacije Slavko Ćuruvija Ivana Stevanović, novinar Đorđe Vlajić, novinar Miša Brkić, i brojni drugi relevantni sagovornici koji su iznosili stav, odnosno slično mišljenje o predloženim zakonskim rešenjima i drugim temama relevantnim za medijski zakon.

Podnosilac žalbe ukazuje na tekstove gde se iznose mišljenja, odnosno vrednosni sudovi i žali se na njihovu navodnu neistinitost. Vrednosni sudovi, shodno standardima koje je razvio Evropski sud za ljudska prava ne podležu dokazivanju, što je potvrđeno u brojnim njegovim presudama. Tako je u svojoj presudi u slučaju *Lingens v. Austria*, predstavka broj 9815/82 ESLJP napravio razliku između činjenica i vrednosnih sudova navodeći sledeće: **„Postojanje činjenica može biti dokazano, dok istinitost vrednosnih sudova nije podložna dokazu“**. To znači da istinitost vrednosnih sudova ne samo što bi bilo nemoguće dokazati, „već bi povređivalo samu slobodu mišljenja, kao osnovni deo prava na slobodu izražavanja zajemčenog članom 10. Konvencije“. Ovakav stav je ponovljen i u brojnim drugim presudama poput *Bodrožić v. Serbia* (predstavka br. 32550/05) i *Bodrožić Vujin v.*

³ Izveštaj sa javne rasprave, dostupan na internet stranici Ministarstva:

<https://mit.gov.rs/extfile/sr/2844/Izve%C5%A1taj%20sa%20javne%20rasprave%20o%20Nacrtu%20zakona%20o%20elektronskim%20medijima.pdf>

Srbia (predstavka broj 38435/05), gde je sud naglasio da je država dužna da upotrebljene izjave novinara **jasno razlikuje kao činjenice ili vrednosne sudove koji ne podležu dokazivanju.**

Same činjenice na kojima se zasnivaju pomenuti vrednosni sudovi su istinite jer je fakat – koji čak ni podnosilac žalbe ne osporava - da su nakon javne rasprave ubačene dodatne odredbe u članovima koji uređuju tzv. obavezni prenos, a koje su, između ostalog propisale dodatne obaveze za operatore koje nisu postojale u dotadašnjem nacrtu zakona, koje stoga nisu bile razmatrane od strane radne grupe, niti su bile sadržane u Zakonu o elektronskim komunikacijama, a koje se tiču naknade za prenos. Iako smatramo da Savet za štampu kao telo koje prati primenu Kodeksa ne može da ulazi u tumačenje zakona i intencije pojedinih odredbi, imajući u vidu da se Podnosilac žalbe upravo upušta u tumačenje pomenutih odredbi i na osnovu takvog iskrivljenog tumačenja posmatra mišljenja relevantnih sagovornika (koja pritom ne mogu biti ni istinita, ni neistinita), moramo da ukažemo na to šta zapravo stoji u relevantnim odredbama člana 122 Nacrta zakona koje su dodate nakon javne rasprave:

„Ukoliko su ispunjeni uslovi iz stava 7 ovog člana, cena za prenos medijske usluge sa liste se utvrđuje po troškovnom principu, shodnom primenom propisa kojima se uređuje oblast elektronskih komunikacija, ukoliko pružalac medijske usluge sa liste i operator iz stava 7 ovog člana ne ugovore drugačije.

Regulator opštim aktom bliže uređuje kriterijume za stavljanje pojedine medijske usluge na listu, rokove i minimalne uslove za zaključivanje ugovora između pružaoca pojedine medijske usluge sa liste i operatora elektronske komunikacione mreže iz stava 7 ovog člana.“

Dakle, prvi stav utvrđuje da se cena formira po troškovnom principu što je način formiranja cene na koji se “shodno primenjuju” odredbe Zakona o elektronskim komunikacijama (nejasno na koji način, odnosno po kom principu, s obzirom da postoje različiti troškovni principi koje mogu biti primenjivane, te i regulatori iz oblasti elektronskih komunikacija primenjuju različite metodologije u zavisnosti od vrste usluga i trenutne prakse), dok drugi stav kaže da minimalne uslove za zaključenje ugovora između medija koji je na listi za obavezni prenos i operatora elektronske komunikacione mreže bliže uređuje Regulator, što je Regulatorno telo za elektronske medije (“**REM**”), a ne RATEL kako tvrdi Podnosilac žalbe. Najvažniji uslovi za obavezni prenos su distribucija kanala u takvom režimu i cena. Kada REM ima ovlašćenje da uređuje i minimalne uslove, takođe bi morao da odredi i cenu. Dakle napisano je upravo ovlašćenje REM-a da takvu cenu odredi, a tako su ovo odredbu videli i gore navedeni relevantni sagovornici među njima i dva člana radnih grupa za izradu medijskih zakona (Rade Veljanovski i Saša Mirković). Takođe, napominjemo da ova dva stava ne postoje u relevantnim odredbama Zakona o elektronskim komunikacijama koji uređuje obavezni prenos (član 120 Zakona o elektronskim komunikacijama).

To potvrđuje i obrazloženje predlagača ovih odredbi, za kog se ispostavilo da je Telekom Srbija, i to tek nakon što je Ministarstvo pre nekoliko dana objavilo izveštaj sa javne rasprave. Naime, Telekom Srbija u obrazloženju svog predloga ističe i sledeće: “*Radi ostvarivanja principa pravičnosti, a i ustavnog prava na preduzetništvo i ravnopravnog položaja na tržištu, nameće se zaključak da bi*

određivanje cene po troškovnom principu, analogno mehanizmima regulisanih tržišta elektronskih komunikacija, bio pravičan način da se odredi cena između operatora i pružaoca medijske usluge koja je na listi REM... **Naravno, ovo pravilo bi važilo samo ako se operator i pružalac ne dogovore drugačije, bilo da odrede komercijalnu cenu ili cenu ispod cene koštanja, ili čak besplatno...** smatramo da trenutni tekst ne daje dovoljno elemenata REM-u da utvrdi objektivnost i nepristrasnost takvog nekog medija odnosno REM-u daje preveliku diskreciju. S toga smatramo da je neophodno da REM donese pravilnik kojim će konkretizovati navedene kriterijume. Takođe smatramo svrsishodnim da **se takvim pravilnikom urede i rokovi i minimalni uslovi za zaključenje ugovora između operatora i pružaoca medijske usluge čiji je medij na listi REM.** Time bi se ubrzalo ostvarivanje svrhe „must carry” obaveze i smanjile moguće zloupotrebe na strani kako operatora, tako i pružaoca medijske usluge.”⁴ Dakle, ni predlagač Telekom Srbija ne tvrdi da će RATEL da utvrđuje cenu nego da će ona da se određuje po troškovnom principu. Dodatno predlagač Telekom Srbija kaže da pravilo važi samo ako se PMU i operator ne dogovore. Imajući u vidu relacije Telekom Srbija i pružalaca medijskih usluga, oni bi se lako dogovorili u pogledu distribucije, pa bi REM određivao cenu samo u odnosu na SBB, pa bi se zapravo u efektu postigla diskriminacija SBB-a.

Na kraju, nije jasno zašto je Ministarstvo sakrivalo Telekom Srbija kao predlagača, zašto o ovom predlogu nije razgovarano u okviru Radne grupe i šta je cilj koji je trebalo da postignu ove odredbe, budući da ove odredbe ne štite operatore, već potpuno suprotno, daju REM-u mogućnost da arbitrarno i diskriminatorno postupa. Pored toga, Ministarstvo je već imalo praksu da u poslednjem momentu, bez znanja radne grupe ubaci nove odredbe, što je bio slučaj i sa izradom Nacrta Zakona o javnom informisanju i medijima, kada je bez saglasnosti svih članova Radne grupe ukinuta zabrana za javne entitete, uključujući i Telekom Srbija, da posredno i/ili neposredno budu vlasnici izdavača medija⁵.

Dodatno želimo i da objasnimo zašto su ove potencijalne odredbe mogle da afektiraju i nezavisne medije i operatore koji nisu u državnom vlasništvu (pre svih SBB). REM bi preko mogućnosti da uređuje uslove obaveznog prenosa, mogao da uredi i naknadu za taj prenos.

Problemi sa nezavisnošću, kredibilitetom i nepristrasnošću REM-a su već dobro poznati i apostrofirani u većini relevantnih izveštaja kredibilnih posmatrača medijskih prilika u Republici Srbiji. Takva obazrivost prema mogućoj zloupotrebi regulatornih ovlašćenja nije bez osnova, jer je tako nešto upravo najavljivala Olivera Zekić, predsednica Saveta REM-a tokom oktobra 2022. godine kada je bio aktuelan sukob vezan za komercijalne uslove distribucije kanala između kablovskog operatora SBB i pružalaca medijskih usluga sa nacionalnom dozvolom, B92/Prva: **“Mi nemamo takozvanu “mast ker” regulativu koja bi operatore obavezivala da po tržišnim uslovima obezbede emitovanje programa svih televizija sa nacionalnom frekvencijom. To je manjkavost zakona koji je SBB iskoristio”**⁶. Dakle, razuman je zaključak da su citirana dva stava netransparentno dodata sa namerom pogodovanja nacionalnim emiterima, odnosno da bi se ta navodna “manjkavost

⁴ Izveštaj sa javne rasprave za Nacrt zakona o elektronskim medijima, strana 303.

⁵ <https://fonet.rs/drustvo/36379447/koalicija-preglasana.html>.

⁶ <https://www.republika.rs/vesti/drustvo/390174/sbb-prva-b92-rem-olivera-zekic>

zakona” - ispravila. Više novca za nacionalne emitere bi potom smanjilo novac za nezavisne medije i potisnulo bi ih na marginu.

Drugim rečima, mišljenja se zasnivaju na dovoljnom činjeničnom osnovu i iskustvu, a naročito na neuobičajenom postupanju u zakonodavnom procesu, sakrivanjem predlagača i prethodnom ponašanju REM-a, te su komentari relevantnih sagovornika preneti u skladu sa svim primenjivim odredbama relevantnih propisa i etičkih pravila.

Dalje, N1 je dao priliku i predstavnicima ministarstva da daju svoj stav o ovoj temi koja je nesumnjivo zainteresovala javnost. N1 je još 13.10.2023. godine po saznanju za „ubačene“ odredbe zakona kontaktirao ministarstvo sa pitanjima:

- *Po čijem predlogu i sa kojim obrazloženjem su dodate još dve odredbe u član 122. Zakona o elektronskim medijima u poslednjem trenutku?*
- *Da li postoji međunarodna praksa da nadležni organi određuju raspored kanala na kabl i određuju cene naknade?*

Dokaz: Elektronska poruka pod naslovom: Pitanje N1, poslata dana 13.10.2023.

Na ta pitanja redakcija N1 nije dobila nikakav odgovor; pretpostavka je da bi upravo Podnosilac žalbe bila ovlašćena u okviru Ministarstva da odgovori na ista, odnosno prikaže svoje viđenje stanja zainteresovanoj javnosti. Nažalost, to je uobičajeni manir ponašanja državnih funkcionera prema nezavisnim medijima, koji suprotno svojim zakonskim obavezama ignorišu pitanja, te priliku da približe svoje postupanje građanima. Umesto odgovora na prilično jednostavna pitanja, Ministarstvo informisanja i telekomunikacije je izdalo politizovano saopštenje koje je iskoristilo isključivo da napadne kritički nastrojene medije, na prilično sličan način na koji ih napada i Podnosilac žalbe, a da i dalje nije javno obelodanila ko je predlagač i kakvo je obrazloženje uvođenja ovog člana.

Dokaz: Saopštenje Ministra Mihajla Jovanovića od 18.10.2023.

Uprkos tome, kako bi i druga strana imala mogućnost da izrazi svoje stanovište o pomenutim dodatim odredbama, N1 je preneo delove tog saopštenja kao reakciju i objavio tekst istog dana.

Dokaz: N1, **Oglasilo se Ministarstvo posle pet dana ćutanja, bez odgovora na pitanje ko je dodao sporne stavove**, 18.10.2023. godine: <https://n1info.rs/vesti/oglasilo-se-ministarstvo-posle-pet-dana-cutanja-bez-odgovora-na-pitanje-ko-je-dodao-sporne-stavove/>

Dakle, i u segmentu davanja prostora drugoj strani N1 je u potpunosti postupio u skladu sa Kodeksom.

Na kraju, napominjemo i to da je samo Ministarstvo na kraju odustalo od dodatnih odredbi u članu 122 Nacrta zakona, pa se to nije našlo u finalnoj verziji Zakona o elektronskim medijima. Ako su stavovi bili neophodni i pozitivni, zašto je Ministarstvo odustalo od istih. O ovome se Podnosilac žalbe naravno ne izjašnjava.

Da rezimiramo:

- N1 je izveštavao o temi od javnog interesa što je njegovo pravo ali i obaveza,
- U izveštavanju se pridržavao svih pravila profesije i etičkih standarda propisa, uključujući i standard dužne novinarske pažnje,
- objavio je istinite činjenice i mišljenja relevantnih sagovornika koja ne mogu biti ni istinita ni neistinita niti se mogu dokazivati, ali se uprkos tome zasnivaju na adekvatnom i istinitom činjeničnom osnovu te predstavljaju fer komentar,
- tražilo je reakciju druge strane, ali druge strana nije odgovarala na pitanja N1,
- prenela je reakciju druge strane isti dan kada je postala javno dostupna.

Iz svega navedenog, N1 je u potpunosti postupio u skladu sa Kodeksom, te ovim putem predlažemo Komisiji Saveta za žalbe da donese odluku da Kodeks nije prekršen, ako prethodno istu ne odbaci zbog njene formalne neispravnosti.

4. Podnošenje „žalbe“ ima karakteristike SLAPP tužbe

Kao što Vam je poznato, relevantni međunarodni izveštaji pocrtavaju brojne probleme sa medijskim slobodama u Republici Srbiji, primera radi:

- Republika Srbija predstavlja izbornu autokratiju, sa stalnim napadima na pravosuđe, medije i civilno društvo (**institut V-DEM**).
- U Republici Srbiji, medijsku slobodu podrivaju pretnje tužbama protiv novinara, netransparentnost vlasništva u medijima, pritisak na uredničku slobodu koji vrše političari i politički podobni vlasnici medija, direktne pretnje novinarima i visoka doza autocenzure, kao i nedostatak nezavisnosti REM-a, dok se političke opcije na vlasti pretežno propagiraju od strane javnih emitera (**Freedom House, 2023**).
- Novinari u Republici Srbiji su redovno izloženi političkim napadima predstavnika vladajuće elite, koje pojačavaju nacionalni emiteri, ni političari, ni institucije, uključujući REM, ne pokazuju spremnost da isprave situaciju; dok kritički nastrojeni novinari imaju ograničenu mogućnost intervjuisanja državnih zvaničnika i pristupa javnim informacijama, finansiranje putem oglašavanja i netransparentnih javnih subvencija kontrolišu vladajuće elite (**Reporteri bez granica, 2023**).
- Srbija je dužna da obezbedi sigurnost i bezbednost novinara, uključujući od strane verbalnih napada visokih zvaničnika, kao i zaštite od pretnji i incidenata fizičkog i verbalnog nasilja, da ojača medijski pluralizam, uključujući nezavisnost regulatornih tela, te da obezbedi transparentno i pravično finansiranje medijskih sadržaja (**Evropska komisija, 2022**).
- Zabrinjava toksični javni govor u Republici Srbiji, napadima na medije, manjinske zajednice i kritičare vlasti, država mora da obezbedi slobodu izražavanja, borbu protiv govora mržnje i

dezinformacija, da efikasno postupa u predmetima vezanim za zaštitu novinara, te da REM počne da sprovodi svoja ovlašćenja u skladu sa zakonom, bez demonizacije i targetiranja nezavisnih medija i kritičara vlasti. Predstavnici vladajućih partija su ohrabrivali maltretiranje i fizičke napade na opozicione političare, novinare i aktiviste (**Specijalni izvestilac UN za slobodu izražavanja, 2023**).

Nezavisni mediji u Republici Srbiji su pod konstantnim napadima najviših državnih funkcionera, navodno nezavisnih regulatornih tela, GONGO udruženja i pro-vladinih medija koji se manifestuju na različite načine, pa i putem tzv. SLAPP tužbi, odnosno strateških tužbi protiv javne participacije (eng. *Strategic Lawsuit Against Public Participation* – SLAPP nekad i poznata kao „šamar tužba“), čiji cilj nije ostvarivanje nekog prava tužioca, već isključivo pritisak na nezavisni medij, odnosno razvijanje tzv. odvratajućeg efekta (eng. *chilling effect*) za medij i novinare, ili, jednostavnije, auto-cenzure, kojoj u demokratskom društvu podjednako nije mesto kao ni direktnom sprečavanju objavljivanja informacije (cenzura).

Upravo tako vidimo i ovaj pokušaj Pomoćnice Ministra za informisanje i informaciono društvo jer je očigledno da je žalba formalno neispravna, apsolutno neosnovana, dolazi od pojedinačnih javnih funkcionera koji moraju da istrpe veći stepen kritike i da odgovaraju na pitanja medija bez obzira što trpe tu kritiku. Jedina razlika što je umesto SLAPP tužbe, podneta SLAPP žalba samoregulatornom telu, koja je potpuno novi i originalni način pritiska na nezavisne medije, pored do sada oprobanih uvreda, targetiranja, omalovažavanja i sl.

Formulacija same „žalbe“ upravo potvrđuju njen SLAPP karakter, naročito kada se pogleda kako se Podnosilac žalbe obraća Savetu za štampu i šta od njega očekuje:

- „Konkretan povod moje žalbe je vaše nereagovanje na iznošenje neproverenih informacija javnosti, kao i očigledne neistine koje se danima iznose u ovim medijima i koje se dopunjavaju netačnim i manipulativnim informacijama (REM će ugasiti SBB i sl).“
- „Iznenadujuće je da niste našli za shodno da se oglasite, i zaštitite stručnu javnost ali i sve građane, od agresivne manipulacije činjenicama koja dolazi sa medija Junajted grupe, pogotovo imajući u vidu da ste i sami uključeni u donošenje ovih nacрта zakona i da i sami znate da teze koje građani mogu čuti i pročitati u ovim medijima jednostavno ne odgovaraju istini.“
- „Smatram da ste bili dužni da se već oglasite povodom ovakvih pisanja, ali s obzirom na to da niste, prinuđena sam da ovim putem zatražim Vašu reakciju i da jasno, objektivno i istinito informišete javnost.“

Osim što pokazuje elementarno nerazumevanje samoregulacije, što podnosi neobrazloženu, nepotkrepljenu i žalbu koja nije zasnovana na dokazima ili činjenicama, te pokazuje nepoznavanje prirode Saveta za štampu (koji ne informiše javnost nego utvrđuje povrede Kodeksa), predstavnica državnog organa i otvoreno vrši pritisak na Savet za štampu i dovodi u pitanje njegov integritet.

Tim pre, smatramo da se radi o očiglednoj zloupotrebi prava na podnošenje žalbe, te da bi u odlučivanju o odbacivanju ili donošenju odluke o navodnom nepoštovanju Kodeksa, Savet za štampu morao da uzme u obzir i opšti kontekst u kome rade mediji i česte slučajeve SLAPP tužbi (sada i SLAPP žalbi).

Redakcija N1.